

รูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบ ERPAI

บุษราคัม ทองเพชร¹ สุราษฎร์ พรหมจันทร์² และ สมคิด แซ่หลี่³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์รูปแบบการประเมินหลักสูตร ให้สอดคล้องกับ 9 รายการหลักสำหรับรายงานผลการประเมินหลักสูตรตามแนวคิดของบุษราคัมและสุราษฎร์ และเพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตร ต่อรูปแบบการประเมินหลักสูตรที่สังเคราะห์ขึ้น กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แก่ คณบดี ครูอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ ผู้ทำหน้าที่รับผิดชอบงานด้านหลักสูตรของสถานศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 15 คน จาก 7 สถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่าผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตรในสถานศึกษาเห็นด้วยต่อองค์ประกอบและวิธีการประเมินของรูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบ ERPAI โดยภาพรวม ว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ด้วยค่าเฉลี่ย 4.20 และเห็นด้วยกับองค์ประกอบของรูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบ ERPAI ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านสภาวะแวดล้อม ด้านทรัพยากรในการดำเนินงาน ด้านกระบวนการ ด้านผลสัมฤทธิ์ และด้านผลกระทบ ว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน ด้วยค่าเฉลี่ย 4.20, 4.20, 4.07, 4.07 และ 4.00 ตามลำดับ จึงสรุปได้ว่ารูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบ ERPAI ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้นนั้น ผู้เกี่ยวข้องมีความเห็นว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับมาก สามารถนำไปใช้ในรูปแบบในการประเมินหลักสูตรต่อไปได้

คำสำคัญ: การประเมินหลักสูตร, รูปแบบการประเมินหลักสูตร

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและพัฒนาการสอนเทคนิคศึกษา ภาควิชาครุศาสตร์เครื่องกล คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาครุศาสตร์เครื่องกล คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ E-mail: spr@kmutnb.ac.th

³ อาจารย์ภาควิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ E-mail: ssl@kmutnb.ac.th

* ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: nangcute@hotmail.com

An ERPAI Model for Curriculum Evaluation

Bussarakam Tongpet^{1*} Surat Promchun² and Somkid Saelee³

Abstract

The purposes of this research are to synthesize the curriculum evaluation model in order to accord with 9 items for curriculum evaluation report of Bussarakam and Surat Concept, and then to study the opinion of the curriculum administration staffs about the developed model. The sample of this research is collected from purposive sampling consisting of dean, lecturers, and staffs who are responsible for the curriculum management. They are totally 15 persons from 7 educational institutions. The results from the developed model, called ERPAI, show that the curriculum administration staffs agree with this evaluation components and methodology with the mean 4.20 from 5.00. Furthermore, they agree with the ERPAI components consisting of 5 parts as follows 1) the environment, 2) the resource, 3) the process, 4) the achievement, and 5) the impact with the mean by 4.20, 4.20, 4.07, 4.07 and 4.00 respectively. At the conclusion, it is said that the related persons agree with the developed model (ERPAI model) and this developed model is suitable to evaluate the curriculum.

Keywords: Curriculum Evaluation, Curriculum Evaluation Model

¹ Doctor of Philosophy Program in Technical Pedagogic Research and Development. Department of Mechanical Engineering, Faculty of Technical Education, King Mongkut's University of Technology North Bangkok.

² Assistant Professor, Department of Mechanical Engineering, Faculty of Technical Education, King Mongkut's University of Technology North Bangkok. E-mail: spr@kmutnb.ac.th

³ Department of Computer Education, Faculty of Technical Education, King Mongkut's University of Technology North Bangkok. E-mail: ssl@kmutnb.ac.th

* Corresponding Author E-mail: nangcute@hotmail.com

1. บทนำ

การประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการในการตัดสินความเป็นไปได้ ประสิทธิภาพและคุณค่าของหลักสูตร โดยอาศัยการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติสืบเนื่องกันโดยสม่ำเสมอตลอดเวลา เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาประเมินผลว่า หลักสูตรมีประสิทธิภาพหรือไม่ ได้ผลตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ มีส่วนใดที่บกพร่อง เพื่อที่จะได้ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาหลักสูตรให้เป็นหลักสูตรที่ดีสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคมต่อไป [1] นอกจากนั้นการประเมินหลักสูตรยังเป็นภาระหน้าที่ที่สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องดำเนินการเพื่อให้ได้ข้อมูลมาปรับปรุงหรือพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย [2][3][4] สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสถานประกอบการในขณะนั้น และยังเป็นหลักประกันถึงคุณภาพของการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอีกด้วย [5]

จากที่ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบของรายงานผลการประเมินหลักสูตร [6] พบว่ารายการประเมินหลักสูตรที่ผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการงานด้านหลักสูตรในสถานศึกษามีความเห็นว่ามีคุณภาพและเหมาะสมในระดับมาก สามารถนำไปใช้ประเมินหลักสูตรในสถานศึกษาได้ ประกอบด้วย 9 รายการหลัก ได้แก่ 1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 2) โครงสร้างหลักสูตร 3) เนื้อหาสาระรายวิชา 4) ความเหมาะสมของทรัพยากรในการดำเนินงาน (อาจารย์ ผู้สอน นักศึกษา งบประมาณ สื่อการเรียนการสอน เอกสารตำรา วัสดุอุปกรณ์ของหลักสูตร และอาคารสถานที่) 5) กระบวนการจัดการเรียนการสอน 6) การวัดและการประเมินผลการศึกษา 7) การบริหารหลักสูตร 8) ความพึงพอใจของผู้สำเร็จการศึกษาที่มีต่อหลักสูตร และ 9) คุณภาพและคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา

จากการศึกษารูปแบบการประเมินหลักสูตรของนักวิชาการ [7] ที่ใช้รูปแบบการประเมินหลักสูตรแตกต่างกัน คือ รูปแบบการประเมินของครอนบัค สตรีเวน สเตด สตีฟเฟิลบีม อัลคิน ไทเลอร์ แฮมมอนด์ โพรวัส และเคริก แพทริค พบว่ายังไม่มีรูปแบบใดที่มี

รายการประเมิน 9 รายการหลักดังที่ได้กล่าวไว้ในรายงานผลการประเมินหลักสูตรครบทั้ง 9 รายการ

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยได้สังเคราะห์รูปแบบการประเมินหลักสูตรขึ้นมาใหม่โดยวิเคราะห์ สังเคราะห์และบูรณาการรายการประเมินที่ครบถ้วน เพื่อใช้ในการประเมินหลักสูตรให้สอดคล้องตามรูปแบบของรายงานผลการประเมินหลักสูตรที่ได้ทำการวิจัยไว้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อสังเคราะห์รูปแบบการประเมินหลักสูตร ให้สอดคล้องกับ 9 รายการหลักสำหรับรายงานผลการประเมินหลักสูตรตามแนวคิดของบุษราคัมและสุราษฎร์ [6]

2.2 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตร ต่อรูปแบบการประเมินหลักสูตรที่สังเคราะห์ขึ้น

3. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

3.1 ความหมายของหลักสูตร

หลักสูตร หมายถึงสิ่งที่กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีกระบวนจุดมุ่งหมายของหลักสูตร รายวิชา องค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเนื้อหาวิชา ตลอดจนการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียนเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะสอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา โดยที่ประสบการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้จะมีอยู่ในหรือนอกสถานศึกษาก็ได้ [8]

3.2 ความหมายของการประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตร คือ การพิจารณาวินิจฉัยคุณค่าความเหมาะสมของหลักสูตร โดยมีการวัดระบบหรือกระบวนการแล้วนำข้อมูลที่ได้มาตีความว่าส่วนไหนดี ส่วนไหนเป็นจุดอ่อนเพื่อการแก้ไขปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น และการประเมินหลักสูตรเป็นสิ่งจำเป็นต่อการควบคุมและการประกันคุณภาพการศึกษากิจการศึกษากิจการอื่น ซึ่งการประเมินหลักสูตรจะช่วยให้ผู้บริหาร ผู้สอน ผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องได้ข้อมูลสะท้อนประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงานการพัฒนาหลักสูตร [9]

3.3 ความหมายของรูปแบบการประเมินหลักสูตร

รูปแบบการประเมินหลักสูตร หมายถึง กรอบความคิด คำโครง หรือร่างในการประเมินหลักสูตร ซึ่งแสดงให้เห็นถึงภาพรวมทั้งหมดเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร[7]

3.4 แนวคิดการนำไปใช้และข้อจำกัดของรูปแบบ

การประเมินหลักสูตรของนักวิชาการท่านต่าง ๆ [7] ที่ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ รูปแบบการประเมินหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยแสดงรายละเอียดไว้ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แนวคิดการนำไปใช้และข้อจำกัดของรูปแบบการประเมินหลักสูตรของนักวิชาการท่านต่าง ๆ

รูปแบบ	แนวคิดที่นำไปใช้	ข้อจำกัด
ไทเลอร์	การประเมินตามวัตถุประสงค์	1. ไม่คำนึงถึงการประเมินองค์ประกอบอื่นนอกจากผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ 2. ความยากในการสร้างข้อสอบมาตรฐาน
แอมมอนด์	การประเมินเนื้อหาต่าง ๆ ในแต่ละมิติ	ความยุ่งยากในการประเมินความสัมพันธ์ของมิติต่าง ๆ
สคริเวน	การประเมินผลที่เกิดขึ้นจริง ๆ นอกเหนือจากที่คาดหวังไว้	1. ไม่คำนึงถึงการประเมินความต้องการของสังคมและวัตถุประสงค์ 2. วิธีการประเมินไม่ชัดเจน
ครอนบัค	1. การประเมินเจตคติ 2. การติดตามผล	1. ไม่คำนึงถึงการประเมินองค์ประกอบก่อนการนำหลักสูตรไปใช้ 2. การประเมินกระบวนการเน้นเฉพาะการเรียนการสอน
สเดก	การประเมินความสอดคล้องของสิ่งที่เป็นจริงกับสิ่ง ที่ควรเป็น และการประเมินความเกี่ยวพันกันขององค์ประกอบต่าง ๆ	1. ไม่ระบุการประเมินวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน 2. การประเมินกระบวนการเน้นเรื่องความสัมพันธ์ของบุคคลมากกว่าอย่างอื่น 3. แหล่งข้อมูลไม่ชัดเจน
สตัฟเฟิลบีม	1. การประเมินองค์ประกอบต่าง ๆ 2. การประเมินความสอดคล้องของสิ่งที่เป็นจริงกับสิ่งที่คาดหวัง	1. แหล่งข้อมูลไม่ชัดเจน 2. วิธีการประเมินไม่ชัดเจนพอ
โพรวิส	การประเมินความแตกต่าง	ความยากในการสร้างหลักสูตรมาตรฐาน
อัลคิน	การประเมินที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ในการเลือกหนทางต่าง ๆ ที่เป็นไปได้	วิธีการประเมิน เป็นการประเมินทีละขั้นตอน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่อง รูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบ ERPAI มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

4.1 ศึกษารูปแบบการประเมินหลักสูตรที่นิยมใช้ในปัจจุบัน [7] ว่าแต่ละรูปแบบมี รายการประเมินขั้นตอน และวิธีการประเมินหลักสูตรอย่างไรบ้าง โดยรูปแบบการประเมินหลักสูตรดังกล่าวประกอบด้วย รูปแบบการประเมินหลักสูตรของครอนบัค สคริเวนสเดก สตัฟเฟิลบีม อัลคิน ไทเลอร์ แอมมอนด์ โพรวิส และ เคริกแพทริค

4.2 ศึกษารายการประเมินหลักสูตร 9 รายการหลัก จากงานวิจัยเรื่อง รูปแบบของรายงานผลการประเมินหลักสูตร[6] ที่ได้ทำการวิจัยไว้ก่อนหน้านี้ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการสังเคราะห์รูปแบบการประเมินหลักสูตร

4.3 สังเคราะห์รูปแบบการประเมินหลักสูตรขึ้นมาใหม่ เป็นเอกสารการสังเคราะห์โดยวิเคราะห์และบูรณาการ รายการประเมินที่ครบถ้วน เพื่อใช้ในการประเมินหลักสูตรให้สอดคล้องกับ 9 รายการหลักสำหรับรายงานผลการประเมินหลักสูตรตามแนวคิดของบุษราคัม และ สุราษฎร์

[6] ซึ่งรูปแบบการประเมินหลักสูตรที่ได้จากสังเคราะห์ คือ รูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบ ERPAI ดังรูปที่ 1 โดยรูปแบบที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้นนั้น ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ด้านดังต่อไปนี้

- 4.3.1 ด้านสภาวะแวดล้อม (Environment)
- 4.3.2 ด้านทรัพยากร (Resource)
- 4.3.3 ด้านกระบวนการ (Process)
- 4.3.4 ด้านผลสัมฤทธิ์ (Achievement)
- 4.3.5 ด้านผลกระทบ (Impact)

4.4 นำเอกสารการสังเคราะห์รูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบ ERPAI ยกร่างเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นสำหรับผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษา ที่มีต่อรูปแบบ ERPAI

4.5 นำแบบสอบถามความคิดเห็นฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรตรวจสอบความเหมาะสม และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

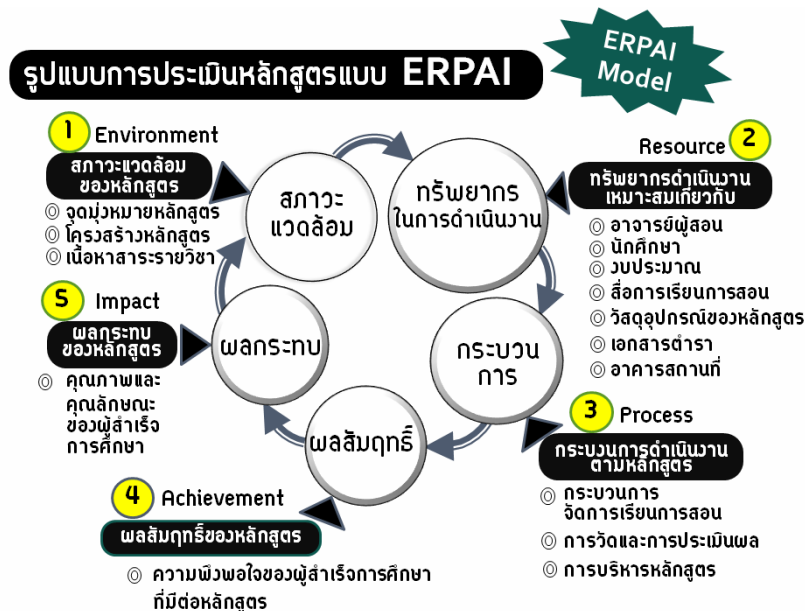
4.6 จัดพิมพ์แบบสอบถามความคิดเห็นฉบับสมบูรณ์เพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4.7 นำแบบสอบถามความคิดเห็น พร้อมทั้งเอกสารการสังเคราะห์รูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบ ERPAI

ทั้งหมด 15 ชุด เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษาทั้งหมด 15 ท่าน ประกอบด้วย คณบดี 3 ท่าน อาจารย์ 9 ท่าน และเจ้าหน้าที่ 3 ท่าน จากทั้งหมด 7 สถานศึกษา ได้แก่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ (ศูนย์นนทบุรี), มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ (ศูนย์वासูกกรี) และสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2553

4.8 นำแบบสอบถามความคิดเห็น 15 ชุดที่เก็บรวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่าง มาวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.9 นำค่าเฉลี่ยที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลมาเปรียบเทียบกับระดับความคิดเห็นตามเกณฑ์ของ Best [10] โดยกำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยไว้ที่ 3.5 และจากนั้นจึงสรุปผลการวิจัย

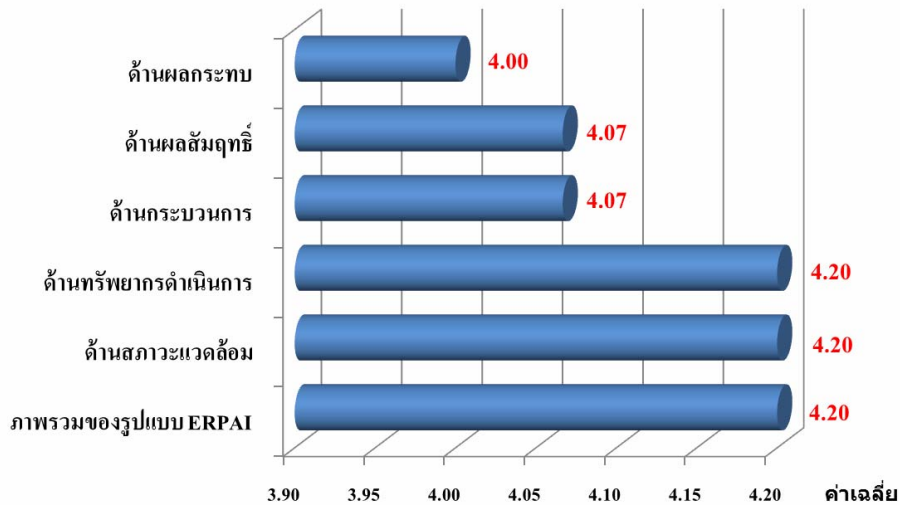

รูปที่ 1 รูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบ ERPAI ที่ได้จากการสังเคราะห์

5. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อรูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบ ERPAI ทั้งใน

ภาพรวม และองค์ประกอบทั้ง 5 ด้านของรูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบ ERPAI แสดงรายละเอียดไว้ในรูปที่ 2 ดังนี้

รูปที่ 2 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อรูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบ ERPAI

จากรูปที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ผู้เกี่ยวข้องมีความคิดเห็นต่อภาพรวมของรูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบ ERPAI ว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก ด้วยค่าเฉลี่ย 4.20 นอกจากนี้ผู้เกี่ยวข้องยังมีความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบ ทั้ง 5 ด้านของรูปแบบ ซึ่งพบว่ามีความเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน 2 ด้านได้แก่ ด้านสถานะแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย 4.20) กับด้านทรัพยากรในการดำเนินการ (ค่าเฉลี่ย 4.20) ซึ่งผู้เกี่ยวข้องมีความคิดเห็นว่าเป็นความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และในด้านผลกระทบ (ค่าเฉลี่ย 4.00) ซึ่งเป็นอันดับสุดท้าย โดยผู้เกี่ยวข้องมีความคิดเห็นว่าเป็นความเหมาะสมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

6. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตรในสถานศึกษา เห็นด้วยต่อองค์ประกอบในภาพรวมของรูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบ ERPAI (ERPAI Model) ที่ได้สังเคราะห์ขึ้น ว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ด้วยค่าเฉลี่ย 4.20 และเห็นด้วยกับองค์ประกอบทั้ง 5 ด้านของรูปแบบ คือด้าน

สถานะแวดล้อม ด้านทรัพยากรในการดำเนินการ ด้านกระบวนการ ด้านผลสัมฤทธิ์ และด้านผลกระทบ ว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน ด้วยค่าเฉลี่ย 4.20, 4.20, 4.07, 4.07 และ 4.00 ตามลำดับ

จึงสรุปได้ว่า รูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบ ERPAI (ERPAI Model) ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้นนั้น มีองค์ประกอบและวิธีการประเมินที่เหมาะสม สามารถนำไปใช้ในการประเมินหลักสูตรในสถานศึกษาต่อไปได้

7. กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตรทั้ง 15 ท่าน ที่เสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบ ERPAI โดยมีรายชื่อดังต่อไปนี้ 1) รศ.ดร.รวิวรรณ ชินะตระกูล 2) รศ.สถาพร ติบุญมี ณ ชุมแพ 3) รศ.นภัทร วัฒนเทพินทร์ 4) ผศ.ดร.นิตยา สำเร็จผล 5) ดร.สิริรักษ์ รัชชชานติ 6) ดร.จิราภรณ์ สัทพานนท์ 7) ดร.ชัยวิชิต เขียวระนะ 8) ดร.อรามศรี อภาอดุล 9) ผศ.สุวิทย์ วงษ์เย็น 10) ผศ.อารภรณ์

บางเจริญพรพงศ์ 11) ผศ.รัฐพล จินะวงศ์ 12) อาจารย์ไพศาล บุรินทร์วัฒนา 13) คุณสุนีย์ คักดีแสน 14) คุณสุวรรณ จงประเสริฐพร 15) คุณจุฑามาศ ปานสง

8. เอกสารอ้างอิง

- [1] กัญจน์ชฎาน์ สรรเสริญ. (2551). การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2545) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- [2] ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ. (2551). กรอบมาตรฐานหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.) พ.ศ.2551. (ประกาศ ณ วันที่ 17 กันยายน พ.ศ.2551)
- [3] ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ. (2551). กรอบมาตรฐานหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.)พ.ศ.2551 . (ประกาศ ณ วันที่ 17 กันยายน พ.ศ.2551)
- [4] ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ. (2552). กรอบมาตรฐานหลักสูตรปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ พ.ศ.2552. (ประกาศ ณ วันที่ 18 มีนาคม พ.ศ.2552)
- [5] คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกเพื่อการรับรองมาตรฐานการศึกษาด้านการอาชีวศึกษา. (2550).สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน)
- [6] บุษราคม ทองเพชร และสุราษฎร์ พรหมจันทร์. (2553). รูปแบบของรายงานผลการประเมินหลักสูตร. การประชุมวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรมระดับชาติ ครั้งที่ 3. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. 25-26 (สิงหาคม 2553) : 644-649.
- [7] คักดีศรี ปาณะกุล.(2542). การประเมินหลักสูตร. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (สืบค้นจาก [http://ebook.ram.edu/ebook/inside/html/dlbook.asp?code=CU714\(CU614\)](http://ebook.ram.edu/ebook/inside/html/dlbook.asp?code=CU714(CU614)) เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2553.)
- [8] พัชรนันท์ ลิ้มประเสริฐ.(2549). การประเมินผลหลักสูตรคหกรรมศาสตรบัณฑิต (ต่อเนื่อง) พุทธศักราช 2543 สาขาวิชาผ้าและเครื่องแต่งกาย คณะคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ พระนครใต้. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารอาชีพและเทคโนโลยีศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- [9] วันเพ็ญและคณะ. (2549). ผลการประเมินหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. Journal of Medicine and Health Science (Vol.13 No.1 April 2006 : 136-145).
- [10] Best, John W. Research in Education. 4th ed. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice Hall, 19